

1. *when. /Newsweek, February, 1999/*
2. *The 15-year old witness said the **victim's family** told him the suspects' names and gave him money, Mr. Strobl said: "All this was triggered by the tragic accident at the field, but is not a recent phenomenon: the rot set in when Messrs Marples and Beeching decided the building of motorways was the answer to the **nations' transport problem...**" /Newsweek, February, 1999/*

Що ж до мовлення персонажів, то для нього характерні вислови дійових осіб про різні предмети побуту, установи, явища природи, які позначаються абстрактними іменниками неістоти; тому, тут *of-phrase* переважає над родовим відмінком.

Приклади вживання *of-phrase* в британському варіанті (мовлення персонажів):

1. *She suggested that they each **take a piece of candy home** and went into the room for the dish /A. MacLean, *The Last Frontier*, p.41/*
2. *She noticed them staring beyond her to **a dish of apples** in the room /A. MacLean, *The Last Frontier*, p.40/*

Приклади вживання *of-phrase* в американському варіанті (мовлення персонажів):

1. *Then the headlights swept the room like the drunken **light of a hurricane lamp**, and he heard the motor idle and stall /J.Cheever, *Selected Short Stories*, p.33/*
2. *She took **hold of the back of a chair** and held it rigidly until her arms and her shoulders ached /J.Cheever, *Selected Short Stories*, p.53/*

Згідно результатів дослідження можна зробити наступні **висновки**, що на вживаність іменників у формі родового відмінка і *of-phrase* в двох основних національних варіантах сучасної англійської мови і на вибір синонімічних атрибутивних конструкцій впливає функціональний стиль:

– відмінкова форма -'s, передусім, частіше вживається в газетно-публіцистичному стилі порівняно зі стилем художньої літератури із міркувань компактності тексту в обох національних варіантах сучасної англійської мови (британському і американському);

– вживання *of-phrase* превалює у стилі художньої літератури порівняно із газетно-публіцистичним стилем в обох національних варіантах, але у британському варіанті число випадків вживаності поданої конструкції вдвічі більше, ніж в американському варіанті;

– щодо газетно-публіцистичного стилю, треба відмітити наступний важливий факт: число випадків вживаності як відмінкової форми -'s, так і прийменникового звороту *of-phrase* в британському варіанті майже співпадає із числом їх вживаності в американському варіанті.

Дослідження може бути продовжене на матеріалі різноманітних функціональних стилів і типів тексту в національних варіантах сучасної англійської мови.

Література

Жирмунский В.М. О границах слова / В.М. Жирмунский // Вопросы языкознания.- М, 1961.- №3.- С.21-32. Фреге Г. Понятие и вещь / Г. Фреге // Семиотика и информатика. – М.: ВИНТИ, 1977. - Вип. 10. – С. 188 – 205. Curme G.O. A Grammar of the English Language / G.O. Curme– London, 2002. – 281 p. Jespersen O. Essentials of English Grammar / O. Jespersen - London: Routledge, 1987. - 400 p. Poutsma H.A. Details of Book: A Grammar of Late Modern English / H.A. Poutsma. – London: Gayley Press, 2008. – 524p.

УДК 551.509:811=112.2 : 070.1 : 654.197

ШИШЛИНА О.П.

(Полтавська державна аграрна академія)

МЕТЕОПРОГНОЗИ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ЗМІ: МОВНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОЗНАКИ

У статті аналізується німецька фахова метеомова. З'ясовано основні її особливості та функціональні ознаки. Досліджено лінгвістичні особливості прогнозів погоди у різних німецькомовних ЗМІ.

Ключові слова: *терміносистема, фахова лексика, класифікація терміносистем, метеомова, метеомедіа.*

Шишлина Е. П. Метеопрогнозы в немецкоязычных СМИ: языковые и функциональные особенности. В статье анализируется немецкий профессиональный язык метеослужб. Определены главные его особенности и функциональные признаки. Исследованы лингвистические признаки прогнозов погоды в разных немецкоязычных СМИ.

Ключевые слова: *терминсистема, профессиональная лексика, классификация терминсистем, язык метеослужб, метеомедиа.*

Shyshlina O. P. Weather forecast of German mass media: linguistic and functional peculiarities. This article analyses the professional German language of meteorological service. Its main peculiarities and functional factors are defined. The linguistic peculiarities of weather prognosis in diverse German mass media are analysed.

Key words: system of terms, professional language, classification of terms systems, language of meteorological service, weather-prognosis-media.

У сучасних лінгвістичних студіях при дослідженні фахових мов увага зосереджується на їхніх комунікативних та когнітивних особливостях, постулюючи фахові мови як засіб зберігання та передачі інформації певної галузі, пов'язаної з професійною діяльністю людей. Як зазначає німецький дослідник фахових мов Т. Рьольке, модель фахової комунікації має враховувати такі основні елементи як: продуцента фахового тексту, сам фаховий текст та його реципієнта [Roelcke 2005, с. 15].

У сучасному німецькому мовознавстві при дослідженні терміносистем користуються як горизонтальною, так і вертикальною класифікацією [Buhlmann 1987; Fluck 1991].

Горизонтальна класифікація терміносистем пов'язана з фаховою дисципліною або певною галуззю людської діяльності, а вертикальна базується на ситуації, в якій використовується термінологія, виду тексту та адресату.

На сучасному етапі суспільного розвитку засоби масової інформації виступають одним із наймогутніших факторів формування фахових мов. Із появою різноманітних ЗМІ у німецькомовному просторі виокремилася окрема галузь, завданням якої є передача інформації про метеостан. Ці ЗМІ отримали свою власну назву – *Meteomedia*.

Meteomedia – це засоби передачі інформації саме про погоду на телебаченні, радіо, в періодичних виданнях або в Інтернеті. Ми здійснили Інтернет-опитування серед школярів та студентів і виявили, із яких джерел молодь полюбляє дізнаватися про погоду

Окрема галузь масмедіа зумовила виокремлення власної фахової мови – метеомови та окремого виду тексту «метеоповідомлення». Зазначена фахова мова має свою власну історію становлення та розвитку, а останнім часом зазнала істотних змін у царині лінгвістики, які потребують ретельного й всебічного вивчення з метою виявлення основних лінгвістичних особливостей. Метеомова – це сукупність мовних засобів для передачі інформації про стан дослідження, аналіз, вплив та передбачення погоди, умов у певний проміжок часу на певній території. Аналізуючи мову метеомедіа, говорять про лінгвістичні особливості метеомови.

Як зазначає німецький дослідник метеомови В. Зеттекорн, завдяки медіа-засобам прогноза погоди виконують важливі когнітивні, соціальні та ідеологічні функції: вони передають картину світу та світогляд і впоивають на формування культурної та політичної ідентичності [Settekorn 1999].

Метою даної статті є вивчення особливостей метеоповідомлень німецькомовних ЗМІ, виявлення основних рис метеомови як фахової, визначення особливостей її функціонування у ЗМІ.

Поставлена мета зумовила розв'язання наступних **завдань**: встановити особливості метеомови як фахової у сучасній німецькій мові; охарактеризувати її функціонування у німецькомовному метеопросторі.

Об'єктом дослідження є мова метеоповідомлень у німецькомовних ЗМІ.

Предметом дослідження є лінгвістичні особливості функціонування німецької метеомови у різних мас-медіа.

Феномен погода заіжди був предметом людської комунікації. Перший прогноз погоди був надрукований 14 травня 1692 року в англійській щотижневій газеті «*A Collection for improvement of husbandry and trade*» і мав форму таблиці, у якій зазначалися температура та сила вітрів минулого року. На основі цих даних читачі повинні були самі спрогнозувати погоду на наступний рік [Кругські 2000, с. 24]. У 1652-1658 роках у Німеччині також з'явився перший прогноз погоди, який був написаний абатом Моріцом у вигляді книги. Упродовж 7 років він записував та аналізував свої метеорологічні спостереження, які й склали основу його функціональної праці. Перші ж регулярні прогнози погоди в німецьких регіональних газетах можна зустріти в 20 роках ХХ сторіччя [Кругські 2000, с. 25].

Із швидким розвитком метеорологічних станцій та засобів масової інформації з'явилося нове джерело повідомлення прогнозу погоди – газети. Прогнози погоди та засоби масової інформації завжди були тісно взаємопов'язаними, саме ЗМІ сприяли стрімкому розвитку та популярності метеопрогнозів, постійно пропонуючи при цьому для останніх нові комунікативні форми.

Сама метеомова характеризується своїми специфічними ознаками, зумовленими, перш за все, її функціонуванням та адресатністю. Виходячи з цього, можна класифікувати метеомову за двома основними функціональними ознаками:

1) суто наукова терміносистема фахівців галузі метеорології, яка слугує збереженню та передачі наукової інформації, а тому є відомою вузькому колу людей, професійна діяльність яких

пов'язана з дослідженням погодних явищ;

2) фахова мова метеоповідомлень для широкого кола користувачів, яка, у свою чергу, характеризується вживанням відомої лексики для широкого загалу.

Терміносистема метеорологічної галузі в її вузькому розумінні покликана слугувати передачі та збереженню інформації метеослужб, забезпечувати комунікацію фахівців даної галузі. У цьому сенсі вона виявляє усі характерні для терміносистем ознаки [Реформатський 2002, с. 131], як: абстрактність (*Kahlfrost, Fahrenheit-Skala*), однозначність (*Geopotential, Klimafaktoren*), знаходиться поза експресією (*Klimagutachten, Windscherung*), має міжнародний характер (*Lithometeore, Saffir-Simpson- Hurrikanskala*) та відповідає вимогам до терміносистем міжнародної організації стандартизації – ISO (International Organization for Standardization), які включають певні мовні правила (ISO R 704 „Naming principles“) та вказують на можливість розбудови наукової термінології [Arntz 1986, с. 303]:

- розширення існуючих словникових гнізд (*Schnee, Schneebret, Schneebruch, Schneedecke, Schneedeckendauer*);
- використання інтернаціональних словотворчих компонентів (*Aerologie, Biokima, Lithometeore, Fotometeore*);
- запозичення з інших мов, які не зазнають змін або пристосовуються VOS-Voluntary Observing Ship, Satellite Application Facility);
- переклад запозичень: *black_Frost - Schiffsvereisung*.

Окрім того, для німецької метеомови характерними є англіцизми (*inversion, Cloud-Closter, Windchill*), скорочення (*IMO, ICAO, UTC*), а також, деякі слова, які навіть метеорологам здаються незвичними та навіть комічними за звучанням: *Willy Willy (die Bezeichnung für tropische Wirbelstürme)*; за значенням: *Flurwind (lokale Luftströmung zwischen einer Staat und deren Umland)*, *Jochwind (ein passübergreifende Talwind in den Tauern)* та інші. Нещодавно працівники служби прогнозу погоди винайшли новий термін «Wetter-GAU», який усе частіше починає поширюватися не лише у комунікації між фахівцями цієї галузі, але й на телебаченні, та в інших ЗМІ. Як правило, «Wetter-GAU» застосовується для опису дуже поганої та дощової погоди.

На сьогодні наймасовішими засобами оповіщення про метеомови є газети, журнали, радіо, телебачення та, особливо, мережа Інтернет, де погоді присвячені багаточисленні вебсторінки, основними з яких є: www.wetter.de,

www.wetter.com, www.Wetter-Online.de, www.Donnerwetter.de, www.T-Online-Wetter, www.wetter.info, www.unwetterzentrale.de.

У сучасній лінгвістиці виокремлюють метеоповідомлення як специфічний вид тексту, який має місце в пресі, на радіо або телебаченні. Це невелике повідомлення можна класифікувати за такими ознаками:

- Вид тексту: конвенціональний.
- Основна функція: інформативна з деякими експресивними аспектами на радіо чи на телебаченні.
- Тематика: дескриптивна.
- Форма тексту: у залежності від галузі ЗМІ, у якій сповіщається про погоду.

У друкованих виданнях текст стандартний та чіткий, у відео-, аудіопросторі виявляє ознаки образності, яка покликана більш емоційно зацікавити адресата.

Прогноз погоди в газеті є способом поширення інформації в ЗМІ. Повідомлення про погоду представляє собою друкований текст, і тому його можна прочитати декілька разів. Частіше за все прогнози погоди складаються з повних, чітко сформульованих простих речень. Рідше вживаються складнопідрядні чи складносурядні речення. Було визначено, що в 69,2% становлять прості і лише 30, 7% складні речення. У свою чергу складні речення поділяються на складносурядні, відсоток яких становить 19,2, та складнопідрядні, більшість з яких становлять підрядні обставинні місця та часу (11,5%).

Повідомлення про погоду у німецькомовних газетах не характеризуються, як правило, різноманіттям лексики, відбувається чітка констатація факту, адже це опис погоди на кожен день, структура тексту повідомлення про погоду є досить стриманою та лаконічною.

Дослідження показало, що є окремі рубрики, присвячені погоді, які описують її більш художньо та експресивно. Для цього автори використовують заголовки, які покликані привернути увагу читачів: «*Bunt sind schon die Wälder...*», «*Auf den Altweibersommer folgt ein goldener Oktober!*», «*Wanderungen in der Natur machen gute Laune und vertreiben den Herbstblues!*». Такі тексти насичені

епітетами: *ein farbenfroh leuchtender Urwald, ein bittersüßer Abschied in der Luft, kristallklare Bäche, rostrote Berge, ein rot-gelbes Blätterdach, die letzten Sonnenstrahlen*; інколи зустрічаються метафори: *der Urwald erwartet, auch dem Harz steht das Oktoberkleid ganz fantastisch, unter den Füßen raschelt Laub, die letzten Sonnenstrahlen wärmen das Herz, ein milder sonniger Herbst blüht uns*.

Попри те, що "Погода" на телебаченні подається як складова інформаційного випуску, деякі дослідники розглядають її й як окремий жанр журналістики, що несе у собі вимоги стислості й виразності, доступності та логічності викладу [Скочинець 2006].

Окремі телевізійні програми німецькомовних телеканалів намагаються зробити тексти прогнозів погоди якомога ефективнішими та оригінальнішими. За тривалістю такі шоу відрізняються від «Wetteraussichten» і тривають приблизно 3-5 хвилин. Важливою ознакою таких шоу є звертання до глядачів та постійна актуалізація уваги. Так, редактори «Tagesschau» наголошують, що: «Der Bericht wird bis kurz vor Sendungsbeginn immer wieder aktualisiert». Основним засобом зацікавленості можуть бути питальні речення на початку шоу: «*Wo ist heute mit unwetterartigem Regen zu rechnen?*», «*Wo kann es in der Nacht Orkanböen geben?*».

Однією з характерних ознак текстів таких повідомлень є надання порад або вираження ставлення до погоди. Прикладом слугують такі вирази: «*Sie liegen dann gerne im warmen Bett und freuen sich, dass sie nicht wie ein verlassen Wartender (im Regen) draußen bleiben müssen*», «*Die Jacke ist bei dieser Temperatur gefragt*», «*Am Wochenende können wir endlich ein wenig Sonnenschein genießen*», «*In freien Lagen könnten wir sogar den Tag mit Frost beginnen!*».

Окрім фахових термінів, з метою емоційного підсилення надзвичайно часто ведучі користуються епітетами та метафорами: «*Sommer versinkt in reißenden Fluten*», «*Die Luft ist salzig, das helle Licht flimmert, es ist möglich Chili con carne zu kochen*».

Порівнюючи прогнози погоди аудіо- та відеорепосту, слід зазначити, що на телебаченні повідомлення про погоду є більш інформативними, у той час як на радіо вони виконують ще й розважальну функцію. Досліджуючи особливості метеопрогнозів на радіо, К. Шаде наголошує, що прогнози погоди, інформують слухачів про стан погоди у певному часовому проміжку та для певного регіону, але важливу роль при цьому відіграють індивідуально сформовані представлення цього простору [Schade 1999, с. 159].

У радіоефірах дозволяється використовувати певні діалектизми, сленгові слова, характерною є відсутність наукової термінології, на радіо можна не лише слухати прогноз погоди, а й коментувати його та обговорювати з ведучим. Це і є основною причиною вживання великої кількості повторів, синонімів та перифраз, які полегшують сприйняття інформації слухачами: *es regnet unterbrochen; das grau in grau; das sprichwörtliche novembergrau gab es heute*.

На радіохвилях часто звучать ліричні відступи, які дуже любляють слухачі. Це можуть бути певні вірші, уривки з прозових творів або навіть пісні.

Отже, як мова спілкування фахівців німецькомовного медіа простору метеомова виявляє свої лексичні, стилістичні, синтаксичні особливості та функціональні ознаки.

Німецька метеомова виконує дві основні функції: 1) збереження інформації цієї фахової галузі, у якій слугує засобом комунікації фахівців; 2) є засобом передачі інформації для широкого кола адресатів, які не є тісно пов'язані з даною фаховою сферою. Перспективним вбачається подальше дослідження особливостей метеомови різних німецькомовних ЗМІ з залученням засад когнітивної лінгвістики, компаративістики та прагматики.

Література

- Скочинець О. Інформаційні телепрограми в контексті проблем дослідження екології української мови / О. Скочинець // Вісн. Львівського ун-ту ім. І.Франка. – 2006. – №7. – С. 179-188 [електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/vypusk7/visnyk07-19.pdf> Реформатский А.А. Введение в языкознание / А. А. Реформатский // Языкознание. – М.: Просвещение, 2002. – 239 с. Arntz R. Terminologievergleich und internationale Terminologieangleichung / R. Arntz // Übersetzungswissenschaft - eine Neuorientierung [Hrsg. von M. Snell-Hornby]. – Tübingen: Francke, 1986. – S. 283-310. Buhlmann R. Handbuch des Fachsprachenunterrichts unter besonderer Berücksichtigung naturwissenschaftlich-technischer Fachsprache / R. Buhlmann, A. Fearn. – Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2000. – 221 S. Fluck H.-R. Fachdeutsch in Naturwissenschaft und Technik : Einführung in die Fachsprachen und Didaktik / H.-R. Fluck // Methodik des fachorientierten Fremdsprachenunterrichts. – Heidelberg: Groos, 1997. – 352 S. Krycki P. Die Textsorten Wettervorhersage im Kommunikationsbereich Wissenschaft und Wetterbericht im Kommunikationsbereich Massenmedien / P. Krycki : дис... доктора філол. наук: 03.04.2000. – Zielona Cora, 2000. – 248 с. Roelcke T. Fachsprachen / Roelcke T. – Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2005. – 253 S. – (Grundlagen der Germanistik). Schade K. Radiowetter: Wo findet das Wetter statt? / K. Schade // Weltbilder der Wetterberichte [Hrsg. von W. Settekorn]. – Frankfurt: Lang, 1999. – S. 159-224.